

УДК 811.161.2:81'276

О. А. Бугера

СОЦІАЛЬНІ ДІАЛЕКТИЗМИ: СТРУКТУРА ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ «ЛЮДИНА»

Бугера О. А. Соціальні діалектизми: структура лексико-семантичного поля «Людина».

У статті досліджено структурно-семантичні особливості лексичних одиниць на позначення назв людини. Звернено увагу на історико-етимологічну основу окремих соціальних діалектизмів. Матеріалом служать сучасні українські художні тексти.

Ключові слова: лексико-семантичне поле, лексико-семантична група, лексико-семантична підгрупа, соціальний діалектизм.

Бугера Е. А. Социальные диалектизмы: структура лексико-семантического поля «Человек».

В статье исследуются структурно-семантические особенности лексических единиц на обозначение названий человека. Обращено внимание на историко-этимологическую основу отдельных социальных диалектизмов. Материалом служат современные украинские художественные тексты.

Ключевые слова: лексико-семантическое поле, лексико-семантическая группа, лексико-семантическая подгруппа, социальный диалектизм.

Buhera O. A. Social dialecticisms: the structure of lexical and semantic field of «Man».

The article deals with the structural-semantic features of lexical units that mark the names of man. Attention is focused on historical and etymological basis of individual social dialecticisms. Materials used modern Ukrainian artistic texts.

Key words: lexical and semantic field, lexical and semantic group, lexical and semantic subgroup, social dialecticism.

Питання щодо природи, сутності людини, її походження та призначення завжди були і залишаються актуальними для різних галузей знань протягом усієї історії. На кожному етапі розвитку суспільства науковці розробляють різноманітні теорії та погляди, аби дати відповіді на безліч питань, у центрі яких постає людина.

Дослідники неодноразово наголошували на антропоцентричних аспектах у мовознавстві. Так, В. Маслова зауважує, що «антропоцентрична парадигма виводить на перше місце людину, а мова є головною конституційованою характеристикою людини, його найважливішою складовою. Людський інтелект, як і сама людина, неможливий поза мовою та мовленнєвими здібностями як здатності до породження і сприйняття мови. Текст, створений людиною, відображає рухливість людської думки,

будує можливі світи, запам'ятовуючи в собі динаміку міркування і способи його відображення за допомогою засобів мови» [9, с. 8].

На підтвердження системності лексики Ю. Степанов наводить класифікацію понять за Р. Халлігом і В. Вартбургом [14, с. 50–51], у якій увесь словниковий склад мови лінгвісти поділяють на три сфери – «Усесвіт», «Людина», «Усесвіт і людина», – кожна з яких має свої підрозділи [14, с. 50–51].

Метою статті є вивчення структури лексико-семантичного поля (далі – ЛСП) «Людина» в соціолінгвістичному аспекті на основі текстів художнього мовлення, що дасть змогу продовжити дослідження цього важливого для лінгвістики питання і визначити нові пласти лексичної семантики, зокрема таких лексичних одиниць, як соціальні діалектизми. Відповідно до поставленої мети передбачаємо розв'язання ряду завдань, основними з яких є: з'ясувати структуру ЛСП «Людини», визначити й описати склад груп, підгруп, що до нього належать.

Склад ЛСП «Людина» має багаторівневу структуру та широко представлений як в усному, так і в художньому мовленні, зокрема й одиницями, які мають кваліфікацію «соціальні діалектизми» і які, власне, стали предметом нашого зацікавлення. У межах названого поля, як свідчить фактичний матеріал, досить чітко вирізняються стилістично марковані слова зі статусом соціальні діалектизми, що являють собою найменування людей, або ЛСГ «Назви людей».

ЛСГ «Назви людей» охоплює соціальні діалектизми передусім на позначення особи (чоловічої / жіночої статі) з різними характеристиками і представлена такими лексико-семантичними підгрупами (далі – ЛСПГ):

1. ЛСПГ «Назви людей за віковими особливостями, родинними та дружніми зв'язками». Серед назв на позначення особи чоловічої статі з різним семантичними відтінками трапляються такі соціолектизми, як-от: *крендель*, *пацан*, *пацук*, *поц* тощо. Наприклад: *Прийде керівничка, а нас нема, вкидується, пацики? Ух ти, – сказали пацики, – давай!* (Намір), *пацук* – «хлопець» (пор.: *пацук* – «те саме, що хлопчак» [12, Т. 5, с. 102]); *Таня шепоче, що це пацани з Бобровиці, які Бері на зону передають бабки* (ПБ). Досліджуючи етимологію слова *пацан*, М. Дячок наголошує на тому, що ця лексема незафіксована в текстах і словниках XIX ст. [4]. Науковець припускає: слово *пацан* може мати причорноморсько-південноукраїнське походження, проте найбільш вірогідним є запозичення з ідиш, де *поц* – «статевий орган», а в переносному значенні *поц* – «дурень, мерзотник».

Проілюструємо інший контекст: *І от я занурилася в інший світ, де всі будинки чотириповерхові і стоять навколо великого озера, а на одному з них живе такий крендель, що нам із вами і не снилося* (ЗМ), де **крендель** – «хлопець, молодий чоловік» [13, с. 151]. Звуковий комплекс **крендель** відомий і літературній мові, щоправда зовсім з іншим значенням (пор.: **крендель**, **крендельник** – «пекар, що випікає кренделі»; є припущення, що лексема **крендель** через російське посередництво запозичена з німецької мови, у якій *krengel, krengel* – «крендель, бублик» [6, Т. 3, с. 84]).

У значенні «друг, приятель» уживаються такі лексеми, як-от: **браток**, **друганчик**, **чувак**. Наприклад: *Федя та його друганчики, Гладкий Хіппі й Дзвінка* (ПЯ); *Слухай, чувак, – він звертається до мене «чувак», тому що я назвав його «братком», тепер хоче не підвести довіру, здаватися своїм* (ПЯ). Попри активне використання, слово **чувак** не отримало кваліфікованої етимології в наукових джерелах [5].

Називаючи людей, які перебувають у родинних, кровних зв'язках, письменники також послуговуються соціолектизмами, а саме: **бразер**, **брателло**, **браток**, **братуха**, **панік** тощо. Наприклад: *Розумієш, братуха? Брат! – шепоче він. – Брателло, запам'ятовуй це, браток! Я знаю, ти захочеш забути, бразер, ти чуєш? Ми брати, як ворнер бразерз, брати по крові і по праву, і по ліву теж брати, тільки пригадай* (Намір); *Панік – був точною копією Барда, тільки трошки нижчим, грубшим і старшим* (ЯПіБ), де **панік** – «тато» [11, с. 222] (пор.: **панік** – «покровитель молоді жінки»; «коханець»).

Назви осіб жіночої статі проілюстровані такими лексичними одиницями, як-от: **діваха**, **кобіта** тощо. Наприклад: *Ліниво підводжуся, вмикаю магнітофон, ставлю касету з поганеньким писаним-переписаним з інших магнітофонів записом Дебюссі, якого мені підкинули знайомі дівахи з музпеду* (ПБ); *Ковінько запрошує на вечір до себе пиячити, можна прийти з кобітою; хихикає, що жінка з малим їде в Київ до родичів, з'явиться аж через два-три дні* (ПБ), де **кобіта** – «молода жінка» [13, с. 143]. Лексема **кобіта** – «жінка»; «літня жінка» є запозиченням із польської мови *kobieta* [6, Т. 2, с. 477]. Проте, згідно з позицією авторів етимологічного словника, це слово постає без визначеної етимології, пов'язується з двн. *gabetta*, свн. *gebette* «наложниця, дружина» [Там само].

Письменники нерідко послуговуються одиницями, які вирізняються негативними оцінними характеристиками, так звані

зоонімічні лексеми, що набувають нових відтінків у значенні, а деякі навіть переходять із розряду літературної мови до лексики обмеженого уживання. Наприклад: *А то сидим ми обратно в «Світлані», коли хто-то підходе: чуваки, треба помоц, **тьолка** на путях* (ЗМ), *тьолка* – «дівчина, жінка» [11, с. 298] (пор.: з російської *тёлка* – «телёнок женского пола», «молодая, ещё не телвившаяся корова» [16]; *Судячи з їхнього вдоволеного, самовпевненого вигляду – навряд чи цих **кобил** цікавить теологія і містика...* (ПБ), *кобила* – «огрядна дівчина або жінка» [13, с. 142] (пор.: *кобила* – «самка жеребця; лошиця», у переносному значенні «про високу на зріст огрядну жінку» [12, Т. 4, с. 200]; *Я жив би власним життям, грав би кобін наліво й направо, спокушав би юних **мавн**, таких як ця, трепетав би від весен, як двадцять років тому, і не перетворювався в потенційно патентованого імпотента* (ДО), де *мавна* – «негарна дівчина» [11, с. 186]. З сучасної літературної мови лексема *мавна* – «високоорганізована тварина-ссавець із ряду приматів, що за будовою тіла стоїть найближче до людини», проте це слово вживається й у переносному значенні, а саме тоді, коли мова йде «про людину, що сліпо наслідує чужі звички, вчинки тощо» або «про дуже негарну людину» [12, Т. 4, с. 588].

2. ЛСПГ «Назви людей за професією, характером діяльності та інтересами» репрезентована такими лексемами, як-от: *філоложка, барига, воділа, ментасик* тощо. Наприклад: *На днях був у знайомій аспірантки-філоложки (в нас із нею жодних пантів, лише патякаємо про психоаналіз та іншу пургу) і важився на кімнатній вазі: ступив на неї босими ногами, показало 71,5 кг* (ПБ); *На чолі банди стояв воділа Олешик, який підняв непідйомну ношу – доїхати в Берлін на санітарній машині з однієї простої причини – знайти і акуратно вивезти з території Німеччини звалище автомобілів* (ЯПіБ); *Ясна річ, це не в тернопольських кабаках зависати і спускати на щедрі поляни бабло, відібране в місцевих **бариг*** (ПБ), де *барига* – «торговець» [11, с. 55]; *Блідий і нажаханий **начкар** на ватяних ногах вилетів з караулки і остовнів, побачивши перед собою нашого супермена у войовничому запалі* (ЯМВП), де *начкар* – «начальник караулу».

У контексті *Після того, як ми зустрічалися з сімома друзями в пабі, і я відвозила їх до метро в одній машині без довіреності й техпаспорта, причому найкомпактніший із них їхав у багажнику, **менти** на дорозі перестали бути антропоморфними страшидами* (ПП) репрезентовано соціальний діалектизм *мент* – «міліціонер»

[13, с. 173]. Єдиного погляду серед науковців щодо його походження немає. Так, М. Грачов, В. Мокієнко припускають, що слово *мент* походить від польського арготизму *ment* – «солдат, поліцейський, поліція, поліцейський відділок, охоронник у тюрмі, донощик» [9, с. 123–124]. Іншої думки дотримуються О. Єрмакова, О. Земська, Р. Розіна, які вважають, що аналізоване слово утворилося шляхом усічення слова *полісмен* з додаванням *т* (*мен* + *т* ← *полісмен*).

У художньому мовленні широко представлені лексичні одиниці, які пов'язані з професійною діяльністю військовослужбовців, а саме: *дід*, *дембель*, *дух*, *начкар*, *салабон*, *череп* тощо. Наприклад: *То ж далеко не в усьому могли зрівнятися з благодуними і лінивими дідами, чи тим більше з обережними і заклопотаними дембелями* (ЯМВП), де *дід* – «солдат строкової служби, який прослужив від 1,5 до 2 років» [13, с. 99]. Більшість лексикографічних праць подають таке його витлумачення: *дід* – «батько матері або батька; стара людина; жебрак», і наголошують на слов'янському походженні слова, яке виникло в дитячій мові [6, Т. 2, с. 86]. До українського воєнного жаргону слово *дід* перейшло з російського. Лексема *дембель* функціонує зі значенням – «демобілізований солдат» [13, с. 96], очевидно, через посередництво російської запозичена з французької *demobilisation* – «демобілізація», що походить від дієслова *demobiliser*, утвореного за допомогою заперечного префікса *de-* від *mobiliser* – «мобілізувати, приводити в рух», пов'язаного з прикметником *mobile* «рухливий, пересувний», який має латинське походження [6, Т. 2, с. 31]. Інше тлумачення знаходимо в Д. Балдаєва, В. Белко, І. Ісупова, які пов'язують слово *дембель* з кримінальним світом, витлумачуючи його як «звільнення із місць ув'язнення» [10, с. 66].

В іншому контексті *Але хто, ні, не так – але що я для неї? Голий череп, салабон, виродок, дух? Я – почвара, я – чума, я – згусток апатії й заціпенілості* (ЯМВП) представлено кілька соціальних діалектизмів, «народжених» у середовищі військовослужбовців (пор.: *череп* – «солдат, наступний в ієрархії після *дідив*» [11, с. 325]; *салабон* – «новобранець-військовослужбовець» [11, с. 269]; *дух* – «солдат до присяги» [11, с. 120]). *Духом* називають особу, що є чи не останньою при «*дідівщині*» – «нестатутні стосунки в армії, спрямовані на приниження солдат і підпорядкування *дідам* [13, с. 99]. У російському арго зафіксовано й інше значення: *дух* – «наглядач» [10, с. 73]. Уважаємо, що семантика соціолектизму *дух* пов'язана з філософським

розумінням слова, проте головною семою тут виступає «нематеріальне начало», тобто *дух* – асоціюється з кимось, хто немає досвіду, права голосу, бо *солдати-духи*, здебільшого потерпають від знущань.

До цієї підгрупи зараховуємо лексеми, які характеризують особу за належністю до тієї чи тієї субкультури, тобто культури «якого-небудь соціального середовища в історично певний час; система переконань, цінностей і норм, що їх розділяє й активно використовує явна меншість людей в межах певної культури» [2, с. 1409]. Переважно представники соціальних культур прагнуть до яскравого самовираження, виокремлення себе із суспільства. Одним із проявів індивідуальності є використання соціальних діалектизмів. Наприклад: *Особливу втіху приносило виловлювати тих, кого тепер називають «денді», а в наші радянські часи звали «піджонами» й «хіпарями»* (ПБ), де *хіпар* – «член хіп-системи» [13, с. 283]; *Але це не пов'язано із субкультурою: ні з металістами, ні з блекерами, ні з готами* (ТП), де *металіст* – «прихильник важкої музики в стилі heavy metal» [11, с. 193], *блекер* – «представник антирелігійної течії в середовищі неформальної молоді». Очевидно, лексема *блекер* запозичена з англійської *black* – «чорний». Через зовнішній вигляд *блекерів* часто плутають з *готами*, чи *сатаністами*, проте знавці неформальних організацій стверджують, що у *блекерів* немає ні романтики *готів*, ні обрядовості *сатаністів* [7]. У другому контексті лексема *готи* називає представників субкультури, «що зародилася в кінці 70-х рр. ХХ ст. у Великобританії на базі панк-руху» (пор.: англ. *goths*, від англ. *gothic* у значенні *варварський, грубий*) [3].

3. ЛСПГ «Назви людей за соціальним станом і статусом»: *Ми ж не мажори!* (Намір); *Неприємність зустрічі з місцевим крутеликом, який минулого разу мене вдарив, відразу пригнічує, і я непокоюся* (ПБ); *Віка-екса (фак, постійно забуваю її ім'я чомусь – ніби ж і не Наташа вона, а я схиляюся до евфемізмів) поводитья так, як годиться поводитися красивій дівушці* (ПП); *Що коли я буду гарною дівчиною і перестану бути розумнішою за чоловіків, на мені жениться який-небудь бізнюк, купить «Вольво» і мене на ньому кататиме* (ЗМ), *бізнюк* – «бізнесмен» [13, с. 47].

До цієї групи зараховуємо соціальні діалектизми, які називають здебільшого людей з аморальною, антисуспільною поведінкою. Наприклад: *Сергій робив його три місяці, виточував на всіляких станках, шліфував, у знайомих зеків, які працюють у Тернополі на*

Комбайновому заводі, замовляв необхідні деталі для механізму викиду леца (ПБ); Звичайно, за таких обставин найлегше було б всю цю біду перевести на гнілі тьорки, але тьорки не пройдуть, бо я говорю українською, як і всі **гопи, наріки, бандюки** і пацани в Тернополі... а цього просто не зрозуміли б: тут усе це труть по-російськи (ПБ) (пор.: **гон** – «вуличний злодюжка» [11, с. 99], **нарік** – «наркоман» [11, с. 208], **бандюк** – «бандит» [11, с. 54]); Я штовхнула двері, за якими щойно зникли двоє **героїників**, і піднялася сходами до вбиральні (НПЧ) (пор.: **героїник** – «людина, яка вживає наркотик героїн»).

4. ЛСПГ «Назви людини за місцем проживання, національністю чи етнічною належністю». Наприклад: **Рашиени** вже починають паііти від ледь не сексуального задоволення (ПП) (пор.: **рашен** – «росіянин» (від англ. *russian* – «російський» [1, с. 323]); Пахав, як **ніггер**, і це допомагало не думати про безвісну Гоцу Дралу, художницю-абстракціоністку з Канади, яку я, судячи з усього, більше ніколи не побачу (Намір) (пор.: **ніггер** – «негр» [13, с. 190]); Назад в Бундес мене б не пустили, бо віза була закрита, а вперед мене не пускав гад-**пшек** і не хотів взамін нічого (ЯПіБ) (пор.: **пшек** – «поляк»; засвідчує характерні особливості фонетики польської мови [13, с. 225]).

У контексті *Карий, ану покажи, що Слобідська Україна може!* – східняк був популярний, дарма що всякчас підкреслював свою нетутешність, ба й певну зверхність над ними, галичанами, яких звав, усіх на гурт, **галичменами**... (МПС) проілюстрований соціальний діалектизм **галичмен** – «галичанин» – утворений за допомогою складання частини слів, а саме: **галичмен** ← *галич* (усічення від *галичанин*) + *мен* (від англ. *man* «чоловік»).

Іноді лексема не містить безпосередньої вказівки на національність, територіальну, етнічну належність, але внутрішня мотивація дозволяє зараховувати відповідні соціальні діалектизми до цієї підгрупи. Наприклад, слово **фашик**: В голові офіційної делегації з німецького боку стояв Карстен – **фашик** в галіфе, офіцерських чоботах, з рижим хайром, який сягав йому нижче копчика, і виразом обличчя хворого, якому роблять паректальний масаж (ЯПіБ), де **фашик** ← **фашист** – «німець» [11, с. 304]. Очевидно, **фашист** у свідомості соціальних угруповань викликає певні асоціації, пов'язані з ідеологією, яку пропагували представники арійської нації, німці.

5. ЛСПГ «Назви людини на позначення осіб за політичною діяльністю або поглядами»: Чи, можливо, хай прикинеться мажором і

комсюком, громадянськи активним і вічно моложавим, з волоссям на проділ і збитою набакир краваткою, хай засліпить усіх своїм провінційним лоском (ДО), де *комсюк* – «комсомолец» [13, с. 146]; *До смішного нагадує похвалювання колишніх «виїзних» совків перед задро пригніченою аудиторією свідомих того, що самим їм повік-віку «туди» не вирватись* (МПС), де *совок* – «радянська людина, духовно скалічена тоталітарною системою» [2, с. 1353] (пор.: лексема *совок* співвідносна зі словосполученням російської мови – *советский человек*; використовується для характеристики «людини з певними психологічними та суспільними установками, яка оцінює інших людей, явища та навколишній світ, керуючись незмінною системою міфів, породжених Радянським Союзом» [3]).

6. ЛСПГ «Назви людини за інтелектуальними здібностями»: *Запасних варіантів не буває, – він насуплює брови, як старий, задрипаний гуру, – є лише один шлях – той, який ми проходимо і про який нічого не знаємо* (ПБ), де *гуру* – «знавець» [11, с. 102] (пор.: *гуру* походить із санскриту, де *guru* – «духовний наставник, учитель» [15, с. 195]). Сюди належить і низка інших, переважно негативнооцінних, лексем, проілюстрованих, зокрема, у контекстах: *Його шарм добродушного даунітоса гіпнолізує Віку* (ТП), де *даунітос*, або *дауніто*, – «дурень» [11, с. 106] (пор.: *даун* – «людина, хвора на одну з форм олігофренії» [2, с. 274]); *Нам вдається дотягнути дурбеліка в парашу* (ПБ), де *дурбелік* – «дурень, дебіл» [11, с. 119]; *Сергій, він ще сказав тоді, що це для захисту, дорогий, чуже місто, всілякі дибілоїди, сам розумієш* (ПБ), де *дибілоїд* ← *дебіл* – «той, хто має уроджену психічну ваду, розумову відсталість у легкій формі; недоумкуватий» [2, с. 278].

7. ЛСПГ «Назви людини за моральними якостями»: *Крім того, я, як уже загадувалося, жлобиха, і мені приємно зекономити трохи грошей* (ЗМ), де *жлобиха* ← *жлоб* – «скупа людина» [11, с. 125] (пор.: *жлоб* – «некультурна, груба і невихована людину»). Негативними конотаціями характеризуються й соціальні діалектизми на зразок *відморозок*, *вилупок* і т. ін.: *Я не можу повірити, що мене так випадково й просто знайшли; його ж відморозки як дізнаються – відразу приїдуть* (ПБ), *відморозок* – «аморальна людина» [11, с. 82]; *Чому Дека не розуміє, що таких вилупків, як Валера, гнила карма і що їм протягом їхнього гівняного життя треба більше страждати?* (ПБ) (пор.: *вилупок* – «про людину з негативними рисами» [2, с. 140]).

8. ЛСПГ «Назви людини за зовнішніми особливостями»: *Гоблін виявився не тільки рудим і волохатим, але й, наче дівич, сором'язливим, тому щоразу то опускав, то відводив погляд, аж поки так само не вдався до якоїсь книжки з малюнками, внаслідок чого Коля збайдужіла і тепер позіхає* (ДО), де *гоблін* – «потвора» [11, с. 98]; *То був вгодований бичок із широким лицем та русявим волоссям, котре постійно лізло йому в очі* (ТП), де *бичок* – «фізично сильний чоловік» [13, с. 46] (пор.: *бичок* – «йолоп, пришелепуватий здоровань» [11, с. 59]).

Отже, у сучасному художньому мовленні досить активно функціонує лексика, що має кваліфікацію соціальних діалектизмів і використовується для найменування людини. У межах ЛСГ «Назви людей» на основі різних семантичних характеристик ми виокремили вісім лексико-семантичних підгруп, кожна з яких має свої структурно-семантичні та функціонально-стилістичні особливості. Здебільшого це лексеми з негативною оцінкою значення, що використовуються для характеристики тих чи тих негативних людських якостей. Перспективу дослідження вбачаємо в подальшій систематизації соціальних діалектизмів за відповідними лексико-семантичними групами.

Література

1. Большой современный англо-русский русско-английский словарь : 170000 слов и выражений современного английского языка / [сост. Т. А. Сиротина]. – Донецк : БАО, 2005. – 688 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел]. – К. – Ірпінь : Перун, 2002. – 1440 с.
3. Википедія : вільна енциклопедія [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://ru.wikipedia.org/wiki>.
4. Дьячок М. Т. Пацан : слово и понятие [Электронный ресурс] / М. Т. Дьячок // Политическая лингвистика. – Вып. 2 (22). – Екатеринбург, 2007. – С. 110–116. – Режим доступу : <http://www.philology.ru/linguistics2/dyachok-07.htm>.
5. Дьячок М. Т. Русские арготические этимологии [Электронный ресурс] / Дьячок М. Т., Шаповал В. В. // Русская лексика в историческом развитии. – Новосибирск, 1988. – С. 52 – 60. – Режим доступу : <http://www.philology.ru/linguistics2/dyachok-shapoval-88.htm>.
6. Етимологічний словник української мови : у 7-и томах. – Т. 1 / О. М. Мельничук (гол. ред.). – К. : Наукова думка, 1982. – 631 с.
Т. 2 / О. М. Мельничук (гол. ред.). – К. : Наукова думка, 1985. – 570 с.
Т. 3 / О. М. Мельничук (гол. ред.). – К. : Наукова думка, 1989. – 549 с.
7. Иваницкий С. Философ-неформал на Контрактовой [Электронный ресурс] / Сергей Иваницкий // Газета по-киевски. – 26.06.2007. – Режим доступу : <http://arhiv.orthodoxy.org.ua/ru/node/8937>.
8. Историко-этимологический словарь воровского жаргона / [сост. М. А. Грачев,

В. М. Мокиєнко]. – СПб. : Фоліо-прес, 2000. – С. 123–124.

9. Маслова В. А. Лингвокультурологія: [учеб. посібня для студ. высш. учеб. заведений] / В. А. Маслова. – М.: Академія, 2001. – 208 с. – С. 8. – Режим доступу : <http://socioinics.kiev.ua>.

10. Словарь тюремно-лагерно-блатного жаргона (речевой и графический портрет советской тюрьмы) / [авторы-составители Д. С. Балдаев, В. К. Белко, И. М. Исупов]. – М. : Край Москвы, 1992. – 526 с.

11. Словник сучасного українського сленгу / [упоряд. Т. М. Кондратюк]. – Х. : Фоліо, 2006. – 350 с.

12. Словник української мови : у 11-и томах / [ред. колег. І. К. Білодід (голова) та ін.]. – К. : Наукова думка, 1970 – 1980.

13. Ставицька Л. Короткий словник жаргонної лексики української мови: містить понад 3200 слів і 650 стійких словосполучень / [уклад. Л. Ставицька]. – К. : Критика, 2003. – 336 с.

14. Степанов Ю. С. Основы общего языкознания : [учеб. посібня для студ. филол. спеціальностей пед. ін-тов]. – М. : Просвещение, 1975. – 271 с.

15. Сучасний словник іншомовних слів: близько 20 тис. слів і словосполучень / [уклад. О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк]. – К. : Довіра, 2006. – 789 с.

16. Толковый словарь русского языка [Электронный ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vedu.ru/ExpDic/35111>.

Джерела фактичного матеріалу

ДО – Андрухович Ю. Дванадцять обручів : [роман] / Юрій Андрухович. – Київ : Критика, 2007. – 274 с.

ЯМВП – Андрухович Ю. Як ми вбили Пятраса // Трициліндровий двигун любові [оповідання] / [Ю. Андрухович, Л. Дереш, С. Жадан]. Харків : Фоліо, 2012. – 219 с.

НАМІР – Дереш Л. Намір: [роман] / Любо Дереш. – Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2008. – 269 с.

ПЯ – Дереш Л. Поклоніння ящірці : [роман] / Любо Дереш. – Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2006. – 176 с.

ТП – Дереш Л. Трохи п'їтьми, або На краю світу : [роман] / Любо Дереш. – Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2007. – 288 с.

ПБ – Дністровий А. Патетичний блуд : [роман] / Анатолій Дністровий. – Харків : Фоліо, 2005. – 287 с.

МПС – Забужко О. Музей покинутих секретів [роман] / Оксана Забужко. – К. : Факт, 2009. – 832 с.

ПП – Карпа І. Перламутрове порно (Супермаркет самотності) : [роман] / Ірена Карпа. – К. : ПП Дуліби, 2005. – 216 с. – Серія «text-драйв».

ЗМ – Пиркало С. Зелена Маргарита : [молодіжний роман] / Світлана Пиркало. – К. : Джерела М, 2000. – 288 с.

НПЧ – Пиркало С. Не думай про червоне : [роман не для молодшого шкільного віку] / Світлана Пиркало. – К. : Факт, 2004. – 360 с.

МГ – Місто, в якому не ходять гроші – Скрябін К. Я, «Победа» і Берлін : [повість] / Кузьма Скрябін. – Харків : Фоліо, 2008. – 223 с.

ЯПіБ – Скрябін К. Я, «Победа» і Берлін : [повість] / Кузьма Скрябін. – Харків : Фоліо, 2008. – 223 с.

Стаття надійшла до редакції 26.09.2012 р.